

Kadın ve Aile Sağlığı Merkezine Başvuranların Meme Kanseri Erken Tanısı Konusunda Bilgi, Tutum ve Davranışları

The Knowledge, Attitude and Behavior of the Applicants of the Women and Family Health Center Regarding the Early Diagnosis of Breast Cancer

Dr. Yasemin SÖNMEZ / Beşiktaş Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi, İstanbul
Dr. Yaşar KESKİN / Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD, İstanbul
Dr. Emel LÜLEÇİ / Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD, İstanbul

ÖZET

Bu çalışmanın amacı meme kanserinde erken tanı yöntemlerinin kullanımı konusunda kadınların bilgi, tutum ve davranışlarını değerlendirmektir.

Üsküdar Kadın ve Aile Sağlığı Merkezi'ne 1 Mart-31 Mayıs 2011 tarihleri arasında başvuran 400 kadın çalışmaya alınmıştır. Literatür doğrultusunda geliştirilen anket formu yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Veriler SPSS 11.5 paket programı ile değerlendirilmiş ve analizinde ki-kare testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan kadınların % 67.0'sinin kendi kendine meme muayenesi (K.K.M.M) yaptığı, % 56.5'inin daha önce meme muayenesi için sağlık kuruluşuna başvurduğu ve % 52.5'inin mamografi çektiği saptanmıştır. Meme kanserinin erken tanısında K.K.M.M' nin önemli olduğunu düşünen, daha önce klinik meme muayenesi yaptıran ve K.K.M.M eğitimi alan kadınların daha çok K.K.M.M yaptığı saptanmıştır ($p<0.05$). Evli, 50 yaş üzerinde, ortaöğretim ve daha düşük eğitim alan ve sosyal güvencesi olan kadınlar arasında mamografi çektirenler daha fazla bulunmuştur ($p<0.05$).

Meme kanseri erken tanı yöntemleri konusunda halk eğitimine önem verilmesi ve tarama hizmetinin ulaşılabilir şekilde yaygınlaştırılması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: meme kanseri, erken tanı, kendi kendine meme muayenesi, mamografi

ABSTRACT

The aim of this study is to evaluate the women's knowledge, attitude and behavior about the early diagnosis methods of the breast cancer. The sample of the study covers 400 women who applied to the Uskudar Women and Health Center between 1 March and 31 May 2011. The survey that is based on literature survey is conducted by means of face-to-face interviews. The data are processed with SPSS 11.5 software package and chi-square test is applied. We found that 67 % of the participants have done the breast self-examination, 56,5 % have applied to health institutions for breast examination and 52.5 % of them had mammography test. Moreover, the women who regard the self-examination as an important way of early diagnosis of breast cancer, has ever clinical breast examination and are informed about the self-examination are more likely to do self-examination ($p<0.05$). The women being married, older than 50, having secondary or lower school degree and social security are more likely to have had mammography test ($p<0.05$).

Research shows that public education is important for early diagnosis methods of breast cancer and the cancer screening services must be accessible.

Key words: breast cancer, early diagnosis, breast self-examination, mammography

GİRİŞ

Kanser, hastalık yükü, öldürücülüğü ve insidans artış eğilimi ile hem dünya hem de ülkemiz için önemli bir halk sağlığı problemidir(1).

Kanserde erken tanı, hastalığın tedavisi ve kişinin yaşam süresini uzatma bakımından çok önemlidir. Kanser taramaları, erken tanı amacıyla sağlıklı bireylerde hiçbir belirti ve bulgunun olmadığı dönemde yapılan muayene ve incelemelerden oluşmaktadır. Meme ve serviks kanseri kadınlarda en sık görülen ve erken tanı yaklaşımının çok başarılı olduğu iki kanser türüdür (2).

Meme kanseri, tüm insanlarda akciğer kanserinden sonra ikinci sıklıkta görülmekte ve kadınlarda kanserden ölüm nedenlerinin de başında gelmektedir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) 1990 yılında yaptığı çalışmada, 796.000 yeni meme kanserli olgu ve 314.000 meme kanserinden ölüm saptanmışken, yine WHO'ya bağlı International Agency on Cancer for Research'un (IARC) 2002 yılındaki değerlendirmesinde; 1.152.000 yeni meme kanserli olgu ve 411.000 meme kanserinden ölüm hesaplanmıştır. Bu süre içerisinde meme kanserinin sıklık ve mortalite oranlarında %25'lik artış görülmektedir (3,4).

Ülkemizde henüz düzenli bir meme kanseri kayıt programı olmadığından, kesin sıklığının belirlenmesi güçtür. Ayrıca kadınların meme sağlığına yaklaşımları, bilgi, davranış ve tutumları pek bilinmemektedir. Ancak mevcut verilere göre, doğu bölgelerimizde 20/100.000, batı bölgelerimizde ise 40-50/100.000 oranında bir sıklığın olduğu tahmin edilmektedir. Bu sıklık farkı, Türkiye'nin batısındaki yaşamın Avrupa'ya benzerliğinden kaynaklanmaktadır (5,6).

T.C. Sağlık Bakanlığı, her kadın için 20 yaş sonrası düzenli aralıklarla kendi kendine ve klinik meme muayenesi, 50-69

kadınların erken tanı davranışlarını ve kanser tarama programlarına katılımını etkilemektedir. Bu nedenle kanserde erken tanıya yönelik tarama hizmetlerinin bireylerin psikolojik ve sosyokültürel gereksinimlerine cevap veren bir yapı içinde sağlanması son derece önemlidir (5).

Bu çalışmanın amacı, kadınların meme kanseri erken tanı yöntemleri konusunda bilgi tutum ve davranışlarını ve bunları etkileyen faktörleri belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı tipte bir araştırma olup, İstanbul'un Üsküdar İlçesindeki Kadın ve Aile Sağlığı Merkezinde yürütülmüştür. Çalışmaya 1 Mart- 31 Mayıs 2011 tarihleri arasında merkeze başvuran ve çalışmayı kabul eden 400 kadın alınmıştır. Sosyo-demografik özellikler ve meme kanserinde erken tanı yöntemleri konusunda bilgi, tutum ve davranışlarını sorgulayan anket formu yüzyüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Veri girişi ve analizi, SPSS 11.5 paket programı ile yapılmış ve istatistiksel değerlendirilmede tanımlayıcı istatistik olarak yüzdeler, analizde ise Ki-Kare Testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 44.20±10.70 yıl olup, % 36.3' ü ilkökul, % 10.5' i ortaokul, % 34.0' ı lise, % 16.2' si üniversite ve üzeri eğitim almış, % 90.5' i evli, % 67.5' i ev hanımı ve % 84.2' si sosyal güvenceye sahiptir. Katılımcıların % 39.5' i K.K.M.M ile ilgili eğitim aldığını, bilgi alanların % 77.2' si ise sağlık personelinin aldığını ifade etmiştir. Katılımcıların % 89.5' i ise meme kanserinin bulgusu olarak memede kitleyi tanımlamıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Kadınların K.K.M.M İle İlgili Bilgi Alma Durumlarının Dağılımı

	Sayı	%
Bilgi Alma Durumu (n=400)		
Evet	158	39.5
Hayır	242	60.5
K.K.M.M İle İlgili Bilgi Kaynağı (n=158)		
TV- Gazete	23	14.6
Broşür	7	4.4
İnternet	6	3.8
Sağlık Personeli	122	77.2
Meme Kanseri Bulgusu *		
Meme ucunda kanlı akıntı	222	55.5
Memede kitle	358	89.5
Memede buruşukluk, çukurlaşma	166	41.5
Memelerden birinde anormal büyüme	108	27.0
Meme renginde değişiklik	110	27.5

(*Birden fazla seçenek belirtildiği için toplam sayı katılımcı sayısından fazladır)

yaş arası düzenli aralıklarla kontrol mamografilerinin uygulanmasını önermektedir (www.saglik.gov.tr, Erişim tarihi 10 Temmuz 2010).

Sosyokültürel yapı içindeki bilgi, inanç ve tutumlar

Tablo 2' de araştırmaya katılan kadınların K.K.M.M' ne ilişkin özellikleri yer almaktadır. Katılımcıların % 67.7' si K.K.M.M yaptığını, yapanların % 36.2' si ise ayda bir kez yaptığını ifade etmiştir. Kadınların % 59.7' si bilmediği için, %

20.9' u ise kötü bir şey çıkmasından korktuğu için bunu yapmadığını ifade etmiştir.

Tablo 5' de araştırmaya katılan kadınların sosyo-demografik özelliklerine göre mamografi çektirme durumlarına ilişkin

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Kadınların K.K.M.M' ne İlişkin Özelliklerinin Dağılımı

	Sayı	%
K.K.M.M yapma durumu (n=400)		
Evet	271	67.7
Hayır	129	32.3
K.K.M.M yapma sıklığı (n=271)		
Haftada 1 kez	21	7.8
Her banyoda	89	32.8
Ayda 1 kez	98	36.2
2 ayda 1 kez	19	7.0
3 ay ve üzeri sıklıkta	44	16.2
K.K.M.M Yapmama Nedenleri (n=129)		
Bilmediğim için yapmıyorum	77	59.7
Gerekli görmüyorum	19	14.7
Ayda 1 kez	27	20.9
2 ayda 1 kez	6	4.7

Katılımcıların % 56.5' i daha önce M.M yaptırdığını, % 34.5' i şu ana dek bir kez yaptırdığını ve % 38.5' i ise ihmalkarlıktan yaptırmadığını ifade etmiştir (Tablo 3). Tablo 4' de araştırmaya katılan kadınların kanserde erken tanının önemi konusundaki düşünceleri yer almaktadır. Katılımcıların % 87.2' si kanserde erken tanının, % 93.7' si ise K.K.M.M' nin

bilgileri yer almaktadır. Katılımcıların çalışma durumu ile mamografi çektirme arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$). 50 yaş ve üstü, evli, sosyal güvencesi olan ve ortaokul mezunu olan kadınların daha çok mamografi çektirdikleri saptanmıştır ($p<0.05$).

Tablo 6' da araştırmaya katılan kadınların K.K.M.M yapma

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Kadınların Meme Muayenesi Yaptırma Durumlarının Dağılımı

	Sayı	%
Daha Önce Meme Muayenesi İçin Sağlık Kuruluşuna Başvurma Durumu (n=400)		
Evet	226	56.5
Hayır	174	43.5
Daha Önce Meme Muayenesi İçin Sağlık Kuruluşuna Başvurma Sayısı (n=226)		
1 kez	78	34.5
2 kez	66	29.2
3 kez	48	21.2
4 kez	11	4.9
5 ve üstü	23	10.2
Sağlık Kuruluşuna Gitmeme Nedenleri (n=174)		
Vaktim olmadı	19	11.0
Gerek görmedim	51	29.3
İhmalkarlık	67	38.5
Bilgim olmadığından	8	4.6
Herhangi bir şey çıkmasından korktuğumdan	24	13.7
Maddi yetersizlik	5	2.9

meme kanserinin erken tanısında önemli olduğunu ifade etmiştir.

durumlarını etkileyen faktörlere ilişkin bilgileri yer almaktadır. K.K.M.M eğitimi alan ve bunun erken tanıda önemli olduğunu düşünen kadınların daha çok K.K.M.M yaptığı

Tablo 4. Kadınların Kanserde Erken Tanının Önemi Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

	Sayı	%
Kanserde Erken Tanı (n=400)		
Önemli	349	87.2
Önemli Değil	14	3.5
Bilmiyorum	37	9.3
K.K.M.M' nin önemli olduğunu düşünme (n=400)		
Evet	375	93.7
Hayır	25	6.3

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Kadınların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Mamografi Çektirme Durumlarının Dağılımı

Değişkenler	Mamografi Çektirme Durumu				Toplam		İstatistiksel Analiz
	Evet		Hayır				
Yaş	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	x ² : 74.937 p: 0.000*
50 yaş altı	108	38.4	173	61.6	281	100.0	
50 yaş ve üstü	102	85.7	17	14.3	119	100.0	
Medeni Durum							
Evli	199	55.0	163	45.0	362	100.0	x ² : 9.340 p: 0.002*
Bekar	11	28.9	27	71.1	38	100.0	
Eğitim Durumu							
İlköğretim	87	55.4	70	44.6	157	100.0	x ² : 11.974 p: 0.007*
Ortaokul	31	73.8	11	26.2	42	100.0	
Lise	61	44.9	75	55.1	136	100.0	
Üniversite ve ↑	31	47.7	34	52.3	65	100.0	
Çalışma Durumu							
Çalışıyor	61	46.9	69	53.1	130	100.0	x ² : 2.402 p: 0.121
Çalışmıyor	149	55.2	121	44.8	270	100.0	
Sağlık Güvencesi Varlığı							
Var	188	55.8	149	44.2	337	100.0	x ² : 9.267 p: 0.002*
Yok	22	34.9	41	65.1	63	100.0	
Toplam	210	52.5	190	47.5	400	100.0	

*P<0.05

saptanmıştır (p<0.05). Erken teşhis ile kanserden kurtulma şansı olduğunu düşünme durumu ile K.K.M.M yapma arasındaki fark anlamlı değildir (p>0.05).

Tablo 7' de araştırmaya katılan kadınların meme muayenesi için sağlık kuruluşuna başvurma durumları ile K.K.M.M yapmaları arasındaki ilişki incelenmektedir. Rutin meme muayenesi için sağlık kuruluşuna başvuran kadınların, başvurmayan kadınlara göre K.K.M.M yapma oranı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır (p<0.05).

Tablo 8' de araştırmaya katılan ailesinde meme kanseri

olan ve olmayan kadınlar arasında K.K.M.M yapma durumları incelenmektedir. Ailesinde meme kanseri olan ile olmayan kadınlar arasında K.K.M.M yapma açısından bir fark görülmemektedir (p>0.05).

TARTIŞMA

Düzenli ve doğru uygulanan K.K.M.M erken dönemde meme kanserinin saptanması için ekonomik, basit, invaziv olmayan güvenilir ve etkin bir yöntemdir. Çalışmada K.K.M.M yapan kadınlar % 67.7 olmasına karşın her ay düzenli olarak

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Kadınların K.K.M.M Yapma Durumunu Etkileyen Faktörlerinin Dağılımı

Değişkenler	K.K.M.M Yapma				Toplam		İstatistiksel Analiz
	Evet		Hayır				
K.K.M.M eğitimi Evet	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	x ² : 25,229 p: 0.000*
	130	82.3	28	17.7	158	100.0	
Hayır	141	58.3	101	41.7	242	100.0	
K.K.M.M'nin erken tanıda önemli olduğunu düşünme							
Evet	260	69.3	115	30.7	375	100.0	x ² : 6.884 p: 0.009*
Hayır	11	44.0	14	56.0	25	100.0	
Erken teşhis ile kanserden kurtulma şansı olduğunu düşünme							
Evet	243	69.6	106	30.4	349	100.0	x ² : 5.194 p: 0.075
Hayır	9	64.3	5	35.7	14	100.0	
Bilmiyorum	19	51.4	18	48.6	37	100.0	
Toplam	271	67.7	229	57.7	400	100.0	

*p<0.05

Tablo 7. Rutin Meme Muayenesi İçin Sağlık Kuruluşuna Başvurma Durumuna göre K.K.M.M Yapma Durumları

Değişkenler	K.K.M.M Yapma Durumu				Toplam		İstatistiksel Analiz
	Evet		Hayır				
Sağlık Kuruluşuna Başvurma Durumu Evet	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	x ² : 5,516 p: 0.019*
	164	72.6	62	27.4	226	100.0	
Hayır	107	61.5	67	35.8	174	100.0	
Toplam	271	67.7	129	32.2	400	100.0	

*p<0.05

Tablo 8. Araştırmaya Katılan Kadınların Ailesinde Meme Kanseri Varlığına Göre KKMM Yapma Durumları

Değişkenler	K.K.M.M Yapma Durumu				Toplam		İstatistiksel Analiz
	Evet		Hayır				
Ailede meme kanseri olma durumu	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	x ² : 0.463 p: 0.496
	Evet	45	71.4	18	28.6	63	
Hayır	226	67.1	111	32.9	337	100.0	
Toplam	271	67.7	129	32.2	400	100.0	

yapanlar % 36,2 olarak belirlenmiştir. Lee ve arkadaşlarının (2000) çalışmasında K.K.M.M yapan kadınlar % 48, düzenli yapanlar ise % 25.3 olarak tespit edilmiştir (7). Çadır ve arkadaşlarının (2004) yaptığı çalışmada kadınların % 45.1'inin K.K.M.M yaptığı saptanmıştır (8). Nustus ve

arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2002) kadınların % 16.7'sinin şimdiye kadar K.K.M.M yaptığı ve bunlardan % 7'sinin düzenli olarak yaptığı belirtilmiştir (9). Bu çalışmada K.K.M.M yapılmaması nedenlerine bakıldığında ilk sırada yetersiz bilgiye sahip olma dikkati çekmektedir.

Çalışmada kadınların % 39.5' i K.K.M.M hakkında eğitim aldığını ve bunların % 77.2' si sağlık personelinin, % 14.6' sı TV-gazeteden bilgi aldıklarını ifade etmişlerdir. Öztürk ve arkadaşları (1999) tarafından Isparta' da yapılan çalışmada kadınların % 59.8' i medya, % 32.2' si sağlık personelinin K.K.M.M'yi öğrendiğini ifade etmiştir (10). Koç ve Sağlam (2009) tarafından Sinop' ta yapılan çalışmada ise kadınların % 44' ü K.K.M.M hakkında bilgi aldığını bunların % 47.72' si ise sağlık ekibinden bilgi aldığını belirtmişlerdir (11). Koçyiğit (2007) tarafından Ankara'da yapılan çalışmada kadınların % 23.39' u sağlık personelinin, % 22.1' i TV-Radyodan bilgi aldığını ifade etmiştir (12). Bu çalışmada bilgi kaynağı konusunda sağlık personelinin yüksek bulunmasının nedeni çalışmaya katılan kadınların yaklaşık % 56.5' inin daha önce meme muayenesi için bir sağlık kuruluşuna başvurmuş ve bilgi almış olmalarının etkisi olabilir.

Araştırmaya katılan kadınların % 93.7' si K.K.M.M' nin meme kanserinin erken tanısında önemli olduğunu düşünmekte ve % 89.5' i meme kanserinin bulgusu olarak memede kitle bulunmasını ifade etmektedir. K.K.M.M' nin meme kanserinin erken tanısında önemli olduğunu düşünen kadınlar düşünmeyenlere göre daha çok K.K.M.M yapmaktadır (p<0.05). Durgun Ozan (2007) tarafından yapılan çalışmada kadınların % 89.4' ü K.K.M.M' nin gerekli olduğunu ve her kadın tarafından uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir (13). Bu sonuç çalışma ile benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada yaş, medeni durum, eğitim durumu ve güvence varlığı ile mamografi çekirme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. 50 yaş ve üstünde, evli, sosyal güvencesi ve ortaokul mezunu olan kadınların daha çok mamografi çektikleri saptanmıştır (p<0.05). Evlilik durumuna göre bu farkın çıkmasının nedeni ise 50 yaş ve üzerinde bekâr olan kadınların sayısının azlığından kaynaklanmış olabilir. Cruz ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada sağlık güvencesinin varlığıyla mamografi çekirme arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu belirtmiştir (14). Tu ve arkadaşları (2003) yaptıkları çalışmada yaş, medeni durum ve eğitim düzeyiyle mamografi çekirme durumları arasında bir fark olmadığını belirtmiştir (15). Dişçigil ve arkadaşlarının (2007) çalışmasında özellikle eğitim düzeyi ve sosyo ekonomik durumun mamografi çekirme oranını etkilediği belirtilmiştir (6). Bu sonuçlar çalışmadaki değerlerle paralellik göstermektedir.

Araştırmaya katılan kadınlardan K.K.M.M ile ilgili eğitim alanların, olmayanlara göre ve bunun erken tanıda önemli olduğunu düşünen kadınların daha çok bu muayeneyi yaptığı görülmüştür (p<0.05). Phillips'in çalışmasında K.K.M.M bilgisi olan kadınların olmayanlardan daha fazla K.K.M.M yaptıkları bildirilmektedir (16). Dağhan ve Çevik, çalışan kadınlara K.K.M.M ile ilgili verilen eğitim sonunda, kadınların bu muayeneyi yapmasında artış görüldüğünü bildirmektedir (17). Ertem ve Ozan'ın çalışmasında çalışan kadınların meme kanseri ile ilgili bilgi düzeyinin eksik olduğu, bu nedenle bunların K.K.M.M'yi istenilen düzeyde yapmadıkları

bildirilmektedir (18). Bu sonuçlar bu çalışma ile paralellik göstermektedir.

SONUÇ

Kadınların meme kanserinin görülmesinde etkili olan risk faktörlerine yönelik bilgilendirilmeleri ve bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Bu konuda sağlık eğitimleri yaygınlaştırılmalı, 20 yaşını geçmiş her kadına düzenli aralıklarla meme kanseri ve K.K.M.M konularını içeren eğitim programları düzenlenmelidir.

Medyada tarama programlarına daha sık yer verilmeli ve etkili bir tarama programı geliştirilmelidir.

Ailesinde meme kanseri olan kişilere bireysel riskleri konusunda danışmanlık verilmeli, düzenli olarak mamografi yaptırmaları önerilmelidir.

Birinci basamak sağlık çalışanlarının meme kanserine yönelik programlar yapması, kadınların duyarlılıklarını arttıracak olumlu inanç, tutum ve davranış geliştirmelerine yardımcı olacaktır.

KAYNAKLAR

1. Hatipoğlu, A. Türkiye'de Erken Tanı ve Tarama Problemleri. İçinde: Türkiye'de Kanser Kontrolü. Ed. Tuncer A.M. Bakanlık Yayın Numarası: 707, Onur Matbaacılık Ltd, Ankara, 2007; 381-388.
2. Çam, O. Gümüş B.A. Meme ve Serviks Kanserinde Erken Tanı davranışlarını Etkileyen Psikososyal Faktörler, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2006; 22 (1) : 81-93
3. Parkin DM, Bray F, Ferlay J, Pisani P. Global cancer statistics. CA Cancer J Clin.2002; 55 (2): 74-108.
4. Fidaner C, Eser SY, Parkin DM. (2001) Incidence in Izmir in 1993-1994: first results from Izmir Cancer Registry. Eur J Cancer, 37 (1): 83-92.
5. Özmen,V. Dünya'da ve Türkiye'de Meme Kanseri. Meme Sağlığı Dergisi 2008; 4 (2): 7-9.
6. Dişçigil G. , Şensoy N, Tekin N, Söylemez A. Meme Sağlığı: Ege Bölgesinde Yaşayan Bir Grup Kadının Bilgi, Davranış ve Uygulamaları. Marmara Medical Journal 2007; 20 (1): 29-36
7. Lee Y, Kim S, Ham O.. Knowledge, practice and risk of breast cancer among rural women in Korea.Nursing and Health Sciences, 2000; 2: 225-230.
8. Çadır G., Eksen M., Muğla Merkez, Bayır, Yerkeşik ve Yeşilyurt sağlık ocağı bölgelerinde yaşayan kadınların meme kanseri ve kendi kendine meme muayenesi konusundaki bilgi ve uygulama durumlarının belirlenmesi. İnsan Bilimleri Dergisi 1998; 1- 16.
9. Nustus W., Mikhail B. Factor associated with breast self examination among jordanian women. Public Health Nursing 2002;19:263-270
10. Öztürk, M., Engin, V.S., Kişioğlu, A.N., The Practice of Breast-Self Examination Among Women at Gülistan District of Isparta. Eastern Journal of Medicine 1999; 4 (2): 47-50.

11. Koç, Z, Sağlam, Z., Kadınların Meme Kanseri, Koruyucu Önlemler ve Kendi Kendine Meme Muayenesi İle İlgili Bilgi ve Uygulamalarının Belirlenmesi ve Eğitimin Etkinliği. Meme Sağlığı Dergisi 2009; 5 (1):25-33
12. Koçyigit O. Poliklinige Basvuran Kadınların Meme Kanseri, Meme Muayenesi ve Mammografi hakkında Bilgi düzeyi: İl Merkezinde Yapılan Bir Çalışma. Uzmanlık Tezi, Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Ankara 2007; 9-10
13. Durgun Ozan, Y. Farklı Meslek Gruplarına Mensup 15–65 Yaş Arası Kadınların, Meme ve Serviks Kanserinden Korunma İle İlgili Bilgi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi. T.C. Dicle Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi,. Diyarbakır 2007; 78
14. Cruz AL., Chung W., Hug J., Blas LA., Hubelle FA., Wenzel L. (2007). Breast cancer screening among Chamorro women in California. *Cancer Detect Prev*, 32 (1):16-22.
15. Tu S., Yasui Y. (). Mammography screening among Chinese-American women. *PM Cancer* 2003; 97(5): 1293-1302.
16. Philips JM. 1993 Adherence to breast cancer screening guidelines among African-American women of different employment status. *American Association Occupational Health Nursing*. 1993; 39 (4): 84- 88
17. Dağhan Ç, Çevik Ü, Tokat sigara fabrikası kadın işçilerine kendi kendine meme muayenesi hakkında yapılan bilgilendirmenin doğru bilgi ve davranış geliştirme durumuna etkisi. İçinde: Türkiye'de Kanser Kontrolü. Ed. Tuncer A. .M. Bakanlık Yayın Numarası: 707, Onur Matbaacılık Ltd, Ankara, 2008; 525-531
18. Ertem E, Durgun Ozan Y. Farklı meslek gruplarına mensup 15- 65 yaş arası kadınların meme kanserinden korunma ile ilgili bilgi ve kendi kendine meme muayenesi davranışları, XI. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kitabı 2007; 334, Denizli